

Рашко В. Јовановић

Почетак сезоне у духу фолклорног њучкога иџроказа

Премијера драме *Вида Оџњеновић*
“*Кањош Маџедовић*” у замкама 20. века

Прича паштровска из 15. века *Кањош Маџедовић* Стјепана Митрова Љубише дело је инспирисано народним предањем. Сагледано у целини, то дело познатог српскога реалистичкога писца из 19. века, рођеног у Будви а пореклом из Паштровића, насељених југоисточно од Будве, на уском приморском појасу између некадашње црногорске државне границе и мора, оставља утисак народнога епа у прози. Неоспорно је да јунак ове приче није ништа друго до оличење најважнијих врлина нашег човека, које је он вековима испољавао не само витешким подвизима и победама, него и бистрином, домишљатошћу и сналажљивошћу. У својој причи, Љубиша је оцртао лик Кањоша епски сликовито, занимљиво и са пуно духа, нагласивши његову подвижничку смелост и честитост. Инспирисана приповетком *Кањош Маџедовић*, али и другим остварењима С. М, Љубише, Вида Огњеновић написала је под истим насловом драму, која је први пут приказана на Фестивалу у Будви 1989. године. За разлику од тог извођења, у новој представи *Кањоша Маџедовића*, преми-

јерно приказаној летос на Фестивалу у Будви као копродукција Народног позоришта у Београду и “Град-театра Будва”, она је, у својству редитеља драме пребацила у раздобље између два рата и тиме је читаву причу приближила актуелном тренутку свеопштег сусретања људи овог поднебља са Европом.

Као у другим двома драмама са темама из живота Паштровића – *Јеџоров њуџ* и *Дон Крсио*, – и у *Кањошу Маџедовићу* Вида Огњеновић са истанчаним познавањем и осећањем језика, мелодије говора напосе, приказује друштвену атмосферу у којој живи и дела главни јунак, указујући на поштовање традиције и митске прошлости, што је присутно не само у веровањима, него и у обичајима и односима у свакодневном опхођењу међу припадницима паштровског племена. Зато она већ у првом чину гради једну широку пројекцију, попут великог сликарског платна, која јој омогућује да представи готово све личности и њихове карактере. Тај епски приказ живописан је и уздиже се до ефектне па-

нораме из које можемо сагледати не само нарави појединаца, него и њихове животне преокупације и судбине. Промичу у њему и акценти карикатуралнога подсмеха, али никад грубог и пренаглашеног, тако да се не губи обележје пуне аутентичности. Ипак, успоставља се извесна дистанца коју савременост неумољиво намеће према пређашњем животу у којем су, пред турском навалом, с једне и продором западњачких интереса с друге стране, постојали многи политичко-економски проблеми што су их Паштровићи, баш као и други становници јадранског приобаља, током векова морали решавати тражећи подршку Млетака, од којих су успевали да издејствују и извесне погодности нарочито у трговинским односима. Невоља је што у овако широкој пројекцији, која је у суштини једна опширна драмска експозиција, праве радње готово и нема, али, у накнаду за то, има свега што је типично за пучке игреказе 19. века који су по правилу фолклорно обојени и површно илустративни. Слично ће бити и у другом чину када ће се одлучити да се одазову на позив млетачкога дужда упућен им по Кањошу да пошаљу достојног мегданцију, који би се супроставио његовом непријатељу и одметнику Фурлану. Након дуже расправе, Паштровићи одлуче да као борца пошаљу никог другог до – Кањоша. У трећем чину ће доћи до акције и разрешења, те неке врсте епилога. Наиме, тада ће се сусрести, не знајући ко су, Кањош и Фурлан, али до њиховог двобоја неће доћи, јер ће. Фурлан нехотице упасти у море које ће га прогутати. После тога Кањоша ће Дужду представити као победника и избави-

теља Венеције од Фурлана. Дакле, Кањош ће успешно обавити мисију у коју су га саплеменици једнодушно увалили, и то у прошлом, 20. веку, у време када се, вољом ауторке и редитељке, како смо већ указали, радња ове драме догађа. Међутим, после представе размишљали смо шта би се Кањошу могло догодити да се, којим случајем, у овом веку нашао у Венецији, где, као што се зна, заседа правна комисија Европске уније?

Своју драму, која осцилује између комедије, мелодраме и мјузикла, поставила је овог лета ауторка најпре у будванском амбијенту и сада је ту представу пребацила на велику сцену Народног позоришта у Београду. Местимице нисмо се могли отети утиску да је било превелике развучености у извођењу појединих призора, нарочито у првом делу представе. Ради се о појединим призорима оптерећеним непотребним дигресијама које су се могле изоставити и који можда функцио нишу на представи у амбијенту, али не и у простору сцене-кутије..

Функционално сценографско решење Миодрага Табачког омогућило је да се масовни призори првога и другог чина неометано прикажу, као и да гледаоци у трећем чину наслуте монументалност Венеције. Такође, децентно обликовани костими Љиљане Драговић дочарали су стил одевања током треће деценије прошлога века. У таквом ликовном оквиру глумци су са ентузијазмом приступили својим задацима и решавали их, сви одреда, предано и маштовито. Музика Зорана Ерића била је посебна компонента, која је знатно допринела укупном извођачком нивоу представе.

Насловну улогу одиграо је Игор Ђорђевић у великом замаху, успевши да изрази искрен ангажман у одбрани паштровских права и повластица у трговини са Млецима, која су венецијански званичници настојали да изиграју. Умео је да се речито залаже за права и слободу својих саплеменика, баш као и речито да ћути када се домишљао треба ли да се прихвати додељене му мисије да се врати у Венецију и супротстави Фурлану као Дуждев бојовник. Речју, био је уистину јунак “ниска струка, опасна корака, а мудра погледа,”

Бранислав Лечић исклесао је једним потезом Фурлана, ражалованог заповедника брода и одметника, демонстрирајући снагу и моћ, али и уверење да би заједно са Кањошем лакше могао оборити Дужда. Предраг Ејдус оживео је једноставним средствима и добром маском фигуру Дужда која асоцира на фашистичког диктатора.

Кањошеви саплеменици, сви одреда, били су непосредни у изразу и као преузети из живота: Бранко Јеринић био је ненаметљив, али истрајан као судија Стијепо, Марко Баћовић као иконописац Даскале духовито је дочаравао занесењаштво уметника, Танасије Узуновић као калуђер путник Герасим изналазио је fine појединости у приказу отежаног комуницирања због глувоће, Александар Ђурица нашао је праву меру у тумачењу мрзовољног Никодима званог Мркодим, док је Бранко Видаковић пажљиво одабраним изражајним средствима оживео

фигуру Луке, “лукавијег и од Голуба и од лисице”. А Радован Миљанић као Голуб имао је пуну убедљивост у изразима незадовољства. Небојша Кундачина као Крсто, “позивар јаког гласа” није демонстрирао само своје гласовне, већ и играчке могућности, као и умеће пластичног приказа пијаначког понашања. У осталим улогама успешно су наступили Синиша Убовић (као Раде, “жељан далеког свијета”), Зоран Ђосић (као Митар, казивач народних изрека), Хаџи Ненад Маричић (као Отац Филимон, калуђер, писар и учитељ) и Павле Јеринић (Вукац, “најљепши, а храбар). Не треба мимоићи Стелу Ђетковић која је нијансовано тумачила Катну, “угледну матрону”, нити прпошну Зорану Бећић, која је као Ивка, испољила на дискретан и у исти мах вибрантан начин љубавне претензије према Кањошу. И остали извођачи, има их још десетак, допринели су аутентичној боји ове представе, која се тек делимично уклопила у сценски простор класичне позорнице. У томе је и основни проблем када се преноси представа припремљена за одређени амбијент у затворени сценски простор.

“Кањош Мацедоновић” прва је премијера на великој сцени београдског Народног позоришта у новој сезони. Будући да је драмски ансамбл прошле сезоне имао само једну премијеру на тој сцени док је све остале извео на позорници “Раша Плаовић” остаје нам да се надамо се то неће поновити и у овој сезони.